

ІНВЕСТИЦІЙНА ПРИВАБЛИВІСТЬ ПІДПРИЄМСТВ ГОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БІЗНЕСУ

Басюк Т.П., к.е.н., доцент

Національний університет харчових технологій

У статті надано визначення поняття «інвестиційна привабливість підприємства» з чіткою прив'язкою до особливостей готельно-ресторанної сфери діяльності. Систематизовано фактори, які впливають на інвестиційну привабливість підприємств готельно-ресторанного бізнесу. Обґрунтовано вибір методики для визначення інтегрального показника оцінки інвестиційної привабливості готелів та ресторанів з урахуванням специфіки цих підприємств.

Ключові слова: інвестиційна привабливість, готельно-ресторанний бізнес, фактор, методи оцінки інвестиційної привабливості підприємств.

Басюк Т.П. ИНВЕСТИЦИОННАЯ ПРИВЛЕКАТЕЛЬНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ ОТЕЛЬНО-РЕСТОРАННОГО БИЗНЕСА / Национальный университет пищевых технологий, Украина

В статье представлено определение понятия «инвестиционная привлекательность предприятия» с четкой привязкой к особенностям отельно-ресторанной сферы деятельности. Систематизированы факторы, которые влияют на инвестиционную привлекательность предприятий отельно-ресторанного бизнеса. Обоснован выбор методики для определения интегрального показателя оценки инвестиционной привлекательности отелей и ресторанов с учетом специфики этих предприятий.

Ключевые слова: инвестиционная привлекательность, отельно-ресторанный бизнес, фактор, методы оценки инвестиционной привлекательности предприятий.

Basyuk T. INVESTMENT POTENTIAL HOTEL AND RESTAURANT BUSINESS / National University of Food Technologies, Ukraine

The article presents the definition of "investment potential" with a clear reference to the features hotel and restaurant. The factors that affect the investment attractiveness of enterprises hotel and catering business. The choice of methodology for the determination of the integral index of the investment attractiveness of hotels and restaurants to suit the specifics of these enterprises.

Key words: investment attractiveness, hotel and catering business, factor, methods of evaluation of investment attractiveness of enterprises.

ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ

Готельно-ресторанний бізнес в Україні потребує постійних інвестиційних вкладень задля збереження конкурентних позицій на ринку, підвищення рівня задоволення попиту споживачів на послуги, які за асортиментом та якістю відповідають світовим стандартам. Залучення інвестицій тісно взаємопов'язано з інвестиційною привабливістю підприємств готельно-ресторанного бізнесу. З огляду на зазначене актуальним є дослідження сутності, факторів та методів оцінки інвестиційної привабливості підприємства.

АНАЛІЗ ОСТАННІХ ДОСЛІДЖЕНЬ І ПУБЛІКАЦІЙ

Питанням інвестиційної привабливості підприємств, регіонів, галузей приділена увага в роботах таких вітчизняних і зарубіжних науковців-дослідників, як І. О. Бланк, Ф. П. Гайдучський, В. М. Гриньова, С. С. Донцов, М. М. Крейніна, О. В. Носова, С. Д. Супрун, Д. А. Ешптайн, К. Е. Мейер. У своїх працях вітчизняні економісти переважно розглядають сутність інвестиційної привабливості підприємства, чинники, що її формують, методи оцінки без прив'язки до сфери його діяльності, організаційно-правової форми. Зарубіжні дослідники пропонують розглядати інвестиційну привабливість підприємства через ринкову цінність його акцій, що обмежує застосування цієї категорії тільки до підприємств корпоративної форми власності.

ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

Проведені всебічні дослідження не розглядали специфіку діяльності готелів та ресторанів. З огляду на зазначене, метою статті є надання визначення інвестиційної привабливості підприємства готельно-ресторанного бізнесу, систематизація факторів впливу та вибір методики її оцінки з огляду на особливості зазначеної сфери діяльності.

ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ

Інвестиційна привабливість підприємств готельно-ресторанного бізнесу не може розглядатись як характеристика, яка опирається лише на оцінку фінансових показників (фінансової стійкості, ліквідності, платоспроможності, ділової активності, прибутковості). Підхід, що пропонується І. О. Бланком [1], М. М. Крейніною [2], спеціалістами Агентства з питань запобігання банкрутства підприємств [3], звужує

спектр аспектів, значимих для інвестора при виборі об'єкта інвестування. Особливо помітним це є у сфері готельного і ресторанного бізнесу, де більш важливими є позиціонування підприємства на ринку послуг гостинності, імідж, прихильність споживачів, напрацьоване коло постійних клієнтів та постачальників тощо. Непридатним для готельно-ресторанної сфери є визначення інвестиційної привабливості підприємств через оцінку вкладень у їхні цінні папери, як це розглядають С. С. Донцов [4] та зарубіжні економісти Д. А. Епштайн [5], К. Е. Мейер [6]. Переважна кількість підприємств готельно-ресторанного бізнесу в Україні мають некорпоративну форму власності і лише представники міжнародних готельних мереж є акціонерними товариствами, акції яких можуть котируватись на ринку цінних паперів. Найбільш емним, на наш погляд, є визначення інвестиційної привабливості підприємства, яке дає С. Д. Супрун та С. В. Юхимчук [7, с. 82]. Вони відзначають, що це фінансово-майновий стан підприємства, ефективність використання його ресурсів, а також якісні характеристики: професійні здібності керівництва, галузева та регіональна приналежність підприємства, стадія життєвого циклу, добросовісність підприємства як партнера. Але, враховуючи особливість готельно-ресторанної сфери, варто було б додати ще й професіоналізм та кваліфікацію обслуговуючого персоналу. Узагальнюючи вищезазначене, інвестиційна привабливість підприємств готельно-ресторанного бізнесу – це інтегральна характеристика внутрішнього і зовнішнього середовища, яка визначається фінансово-майновим станом, ефективністю використання ресурсів, маркетинговою, кадровою, інфраструктурною забезпеченістю, і створює умови для перспективного розвитку підприємства і отримання ефекту від інвестованого в нього капіталу.

Інвестиційна привабливість підприємства змінюється під впливом великої кількості факторів зовнішнього і внутрішнього характеру. Їх вивчення, систематизація, оцінка впливу – є основними завданнями з позиції управління інвестиційною привабливістю з метою підвищення її рівня. Система факторів, які впливають на інвестиційну привабливість підприємств готельно-ресторанного бізнесу, може бути представлена сукупністю позицій (табл. 1). У таблиці фактори зазначені в послідовності, що відображає їх значущість для інвестиційної привабливості підприємства з позиції потенційного інвестора.

Таблиця 1 – Характеристика факторів, що впливають на інвестиційну привабливість підприємств готельно-ресторанного бізнесу

Фактори	Складові факторного впливу	
	Зовнішні	
Інвестиційна привабливість країни	динаміка ВВП; динаміка валютного курсу; рівень попиту на вироблену продукцію; динаміка фондових індексів; рівень ставок банківського кредитування; податкове оточення; динаміка і структура закордонних інвестицій в економіку країни	
Інвестиційна привабливість галузі	прибутковість галузі (прибутковість активів, прибутковість власного капіталу підприємств галузі за умови наявного галузевого фінансового левериджу, прибутковість реалізованої продукції); перспективність розвитку галузі (вагомість галузі в економіці країни, забезпеченість перспектив зростання власними фінансовими ресурсами, ступінь державної підтримки розвитку галузі, розвиток науково-технічної та сировинної бази галузі, який вимірюється на основі експертних оцінок); інвестиційні ризики (рівень конкуренції в галузі, рівень інфляційної стійкості продукції галузі, соціальна напруга галузі)	
Інвестиційна привабливість регіону	рівень загальноекономічного розвитку; рівень розвитку інвестиційної інфраструктури регіону; демографічна характеристика регіону; рівень розвитку ринкових відносин та комерційної інфраструктури регіону; рівень криміногенних, екологічних ризиків	
Внутрішні		
Спеціалізація	ринкова ніша; потенціал розширення кола споживачів; частка ринку спеціалізованих закладів;	
Стан матеріально-технічної бази	забезпеченість основними фондами; відповідність обсягу і структури матеріально-технічної бази спеціалізації закладу; ступінь зносу основних фондів; ступінь оновлення основних фондів	
Кадрове забезпечення	рівень кваліфікації обслуговуючого персоналу; відповідність кількості та структури кадрів спеціалізації та розмірам закладу; рівень менеджменту; організаційна структура управління	
Маркетингове забезпечення	наявність маркетингової стратегії, цінової політики, рекламної політики, акційної політики, інформаційної політики	
Гудвіл	наявність ліцензій, прав, патентів; імідж; ділова репутація; наявність веб-сайту в мережі Інтернет	
Фінансово-майновий стан	рівень прибутковості, платоспроможності, ліквідності, ділової активності, фінансової стійкості; рівень фінансового і комерційного ризику	

Розгляд інвестиційної привабливості підприємства потрібно починати з оцінки привабливості для інвестора країни, у якій знаходиться об'єкт інвестування. Економічне середовище діяльності готелів та ресторанів в Україні має свої особливості та відмінності від інших країн, що обумовлено специфікою національного законодавства. При стратегічному плануванні й у своїй поточній діяльності менеджмент підприємств повинний враховувати не тільки внутрішні резерви і можливості, але й умови економічного середовища, що є багатофакторним індикатором макроекономічної ситуації в країні та світі. Загальний стан макросередовища оцінюється на основі макроекономічних показників. Одержало поширення використання таких показників: динаміка ВВП; динаміка валютного курсу; рівень попиту на вироблену продукцію та послуги; динаміка фондових індексів; рівень ставок банківського кредитування; податкове оточення; динаміка і структура закордонних інвестицій в економіку країни. Зазначені агреговані показники характеризують стан економіки взагалі, а також окремих галузей. Вони є достатньо об'єктивними і їх можна застосовувати для оцінки інвестиційної привабливості макросередовища. Індекс інвестиційної привабливості України в першому кварталі 2013 року залишився незмінним у порівнянні з показником кінця минулого року – 2,12 балів з п'яти можливих. Про це свідчать результати дослідження привабливості бізнес-клімату України, яке провели Європейська Бізнес Асоціація та компанія InMind в березні цього року, про що інформує ЛІГАБізнесІнформ. Але при цьому за даними Держстату в І кварталі 2013 року в економіку України іноземними інвесторами вкладено 1559,7 млн. дол. США прямих іноземних інвестицій (акціонерного капіталу), що становить 176,2 відсотка до відповідного періоду 2012 року. Дослідження динаміки інвестицій в основний капітал за видами економічної діяльності показало, що спостерігався спад капіталовкладень у діяльність готелів та ресторанів у 2012 році порівняно із 2011 роком на 42% (табл. 2), а в січні-березні 2013 року зменшення капітальних інвестицій порівняно з відповідним періодом 2012 року продовжилось і склало 28,9%. Таку тенденцію можна пояснити занадто активним інвестуванням готельного і ресторанного бізнесу у 2010 та 2011 роках, що було пов'язано із перспективою проведення в Україні та Польщі Євро 2012 та збільшенням туристичних потоків.

Таблиця 2 – Динаміка обсягу та структури інвестицій у діяльність готелів та ресторанів [8]

Показники	2008 рік	2009 рік	2010 рік	2011 рік	2012 рік
Обсяг інвестицій в основний капітал, млн. грн.	3222,0	2589,0	3072,0	4908,0	2856,0
Індекс інвестицій в основний капітал, % до поперед. Періоду	123,5	80,4	118,7	159,8	58,2
Структура інвестицій в основний капітал, % до заг. обсягу інв.	1,4	1,7	1,8	2,1	1,0

Поділ капіталовкладень у діяльність готелів та ресторанів за регіональною ознакою засвідчує, що найбільш привабливими у 2012 році були автономна республіка Крим, у тому числі м. Севастополь, Івано-Франківська область, м. Київ, Львівська і Донецька області. Частка інвестицій у загальному обсязі капіталовкладень у цей вид економічної діяльності по зазначених регіонах перевищує 1%. Найбільшою була частка інвестицій в автономну республіку Крим – 2,9%, в тому числі в м. Севастополь – 2,6%. Порівняно меншими були інвестиції в Івано-Франківську область, які склали 1,6% від загального обсягу капіталовкладень в діяльність готелів та ресторанів, у м. Київ та Львівську область – 1,4%, у Донецьку область – 1,3% [5]. Автори С. М. Мархонос та Н. П. Труло у своїй статті доводять і пропонують оцінювати також і зворотний вплив – розвитку туристичної галузі і її складових готельного і ресторанного господарства на інвестиційну привабливість регіону [9]. Взаємозалежність інвестиційної привабливості регіону і підприємств, які в ньому розташовані, потребує обов'язкового її врахування при оцінці привабливості для інвестора підприємства готельно-ресторанного бізнесу.

Надана аналітична характеристика зазначених факторів доводить те, що їх необхідно враховувати при визначенні інвестиційної привабливості окремих підприємств. Оцінюючи інвестиційну привабливість підприємств готельно-ресторанного бізнесу, які планується створити, або які діють і потребують інвестицій, важливо правильно обрати необхідну для цього методику. У дослідженій літературі активно пропонуються різноманітні методи, що можна використовувати за наявності певних передумов.

Широко визнаний в економічній літературі підхід І. О. Бланка до оцінки інвестиційної привабливості окремих компаній (фірм) ґрунтується на визначенні послідовності етапів вивчення інвестиційного ринку при розробці стратегії інвестиційної діяльності й формуванні ефективного інвестиційного портфеля [1]. Фінансовий аналіз інвестиційної привабливості компанії (фірми) включає оцінку інвестиційної привабливості сегментів ринку інвестицій. На основі використання даного підходу фінансова діяльність підприємства оцінюється за показниками фінансової стійкості, прибутковості, ліквідності активів і оборотності активів [10, с. 67].

Інтегральна оцінка інвестиційної привабливості підприємства, розроблена за ініціативою керівництва Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств і організацій у 1998 році [3, с. 19], застосовується для визначення напрямів прискорення реалізації інвестиційних проєктів, залучення до

інвестицій вітчизняних та іноземних підприємств. У запропонованому інтегральному показнику відтворюються значення показників оцінки майнового стану, фінансової стійкості (платоспроможності), ліквідності активів, прибутковості інвестиційного об'єкта, оцінки ділової активності, оцінки ринкової активності, скориговані відповідно до їхньої вагомості, та інших факторів.

Гайдучький А. П. пропонує використовувати метод порівнянь, який має охоплювати такі основні складові інвестиційного процесу: порівняння між об'єктами інвестування, між суб'єктами інвестування (інвесторами) та між умовами інвестування (чинниками інвестиційної привабливості) [11, с. 123]. Учений вважає, що для порівняння між об'єктами й умовами інвестування може бути використано матричний метод підготовки вихідних даних. За вертикаллю розташують об'єкти інвестування, а за горизонталлю – показники, які характеризують умови інвестування, а точніше, чинники інвестиційної привабливості об'єктів інвестування. «При цьому за основу ми пропонуємо взяти напрями характеристики інвестиційної привабливості (ресурсна, збутова, інфраструктурна, фіскальна, регуляторна, економічна). По кожному з напрямів інвестиційної привабливості для її кількісного виміру і оцінки необхідно сформулювати систему відповідних показників. За основу слід брати як об'єктивні статистичні дані, так і суб'єктивні вимоги інвесторів, забезпечення яких є важливою умовою високої іміджевої оцінки інвестиційної привабливості галузі чи регіону» [11, с. 125]. У результаті розрахунків автор отримав таблицю даних, що характеризує інвестиційну привабливість аграрного сектора країн Європи, яка містить оцінку показників з позитивними і зі змішаними значеннями. Наявність суперечностей у цих двох видів оцінок свідчить про те, що наведена методика не дозволяє достатньо точно охарактеризувати інвестиційну привабливість аграрного сектора країн Європи.

Розглянемо теоретичні основи загального підходу, запропонованого О. В. Носовою для розробки методики оцінки інвестиційної привабливості підприємства [12]. Автор зазначає, що для підвищення рівня інвестиційної привабливості підприємства при визначенні її інтегрального показника необхідно приділити увагу групі показників, вагомість яких у загальній сукупності максимальна. Відповідно до напрямку оптимізації цих показників слід довести їх значення до оптимальної для даного підприємства величини. Після оптимізації показників, що мають найбільшу вагомість, необхідно вивчати й інші параметри. Показники оборотності активів, прибутковості капіталу, фінансова стійкість, ліквідність активів використовуються як критерії для визначення інвестиційної привабливості підприємства. До найважливіших показників, що оцінюються інвестором, відноситься показник прибутковості вкладеного капіталу, що характеризує ступінь і швидкість повернення власного вкладеного капіталу. Цей показник розраховується як відношення чистого прибутку до власного (акціонерного) капіталу. Аналіз і оцінку економічних показників певної сукупності підприємств слід здійснювати при визначенні інвестиційної привабливості підприємства однієї галузі. Оцінка інвестиційної привабливості окремого підприємства проводиться шляхом визначення середнього геометричного значення чотирьох показників: оборотності активів, прибутковості капіталу, фінансової стійкості, ліквідності активів. Шляхом пошуку максимальних індивідуальних оцінок аналітичних показників підприємств й вибору екстремальних інтегральних показників проводиться розрахунок усіх варіантів оцінок інвестиційної привабливості, а також ранжування підприємств однієї галузі. Згідно з отриманими показниками виділяються такі групи: 1) інвестиційно привабливі підприємства; 2) низько інвестиційно привабливі підприємства; 3) інвестиційно непривабливі підприємства. Відповідно до напрямку оцінки показників слід довести їх значення до екстремальних величин для підприємств однієї галузі. Після ранжування підприємств у межах однієї галузі, що мають найбільшу вагомість, необхідно вивчати й інші показники.

Серед розглянутих методик оцінки інвестиційної привабливості усі, крім методичного підходу А. П. Гайдучького, вибудовані на системі фінансових показників. З одного боку, такий підхід є виправданим тому, що оцінка здійснюється на основі наявної і широкодоступної інформації фінансових звітів підприємств. З іншого, – така односторонність призводить до викривлення результату через не врахування значимих зовнішніх факторів (привабливість країни, галузі, регіону). Упущення цих факторів для готельно-ресторанної сфери є неприпустимим, тому пропонується, оцінюючи інвестиційну привабливість підприємств готельно-ресторанного бізнесу, використовувати методичний підхід запропонований В. М. Гриньковою [13]. У відповідності до цієї методики визначення інвестиційної привабливості слід розглядати не тільки як інтегральний фінансово-економічний показник, а й як систему кількісних показників оцінки господарського, фінансового, технічного потенціалів підприємства, що дозволяє оцінити позицію конкретного підприємства відповідної галузі та регіону.

Учений зазначає, що оцінка інвестиційної привабливості повинна здійснюватися у два етапи:

- перший етап: розрахунок інтегрального показника за кожним підприємством окремо на підставі фінансової та бухгалтерської звітності;
- другий етап: визначення оцінки інвестиційної привабливості підприємства шляхом корегування інтегрального показника, розрахованого на першому етапі з урахуванням привабливості на мезоекономічному рівні, впливу результатів фінансово-господарської діяльності та ризиків діяльності підприємства.

На першому етапі розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості підприємства здійснюється в такій послідовності:

- 1) уведення вихідних даних підприємства. Дані вносяться в електронні таблиці, виконані у вигляді форм бухгалтерської та фінансової звітності: форми № 1 за ДКУД (Баланс підприємства) та форми № 2 за ДКУД (Звіт про фінансові результати);
- 2) розрахунок показників за групами: оцінка майнового становища, ліквідності та платоспроможності, фінансової стійкості, ділової активності, рентабельності підприємства;
- 3) розрахунок інтегрального показника інвестиційної привабливості. Розраховані на другому етапі показники використовуються для визначення інтегрального показника інвестиційної привабливості з урахуванням їх значимості за формулою:

$$I = \sum_{j=1}^n \sum_{i=1}^n d_i \frac{|X_{ij} - X_{imax(min)}|}{(X_{imax} - X_{imin})}$$

де x_{ij} – значення i -го показника;

d_i – рівень значимості i -го показника;

n – кількість показників;

x_{imin} – мінімальне значення i -го показника (при мінімізації);

x_{imax} – максимальне значення i -го показника (при максимізації).

Рівень значимості розраховується за формулою:

$$d_i = \frac{R_i}{n}$$

де R_i – ранг i -го показника згідно з підсумковим ранжуванням.

Для визначення значимості окремих показників та їх груп використовується один із методів експертних оцінок – метод рангової кореляції. Експерти на підставі анкети розподіляють показники за рангами (від 1 до n) за ступенем зменшення пріоритетності та важливості.

Оскільки потенційних інвесторів цікавлять не значення показника інвестиційної привабливості, а можливий рівень задоволення фінансових, виробничих, організаційних та інших вимог чи інтересів щодо конкретного підприємства, то при прийнятті рішення стосовно інвестування особи, що приймає таке рішення, необхідно враховувати зовнішні та внутрішні фактори, які впливають на підприємство.

На другому етапі здійснюється оцінка інвестиційної привабливості через корегування інтегрального показника з урахуванням факторів, які суттєво впливають на інвестиційну привабливість підприємства:

- 1) інвестиційна привабливість на мезоекономічному рівні;
- 2) оцінка управління підприємством на підставі аналізу руху грошових коштів;
- 3) вплив зовнішніх ризиків;
- 4) вплив внутрішніх ризиків.

1. Для врахування результатів оцінки привабливості галузі і регіону за наведеними показниками використовується матриця привабливості на мезоекономічному рівні. Якщо ні регіон, ні галузь не є інвестиційно-привабливими, зрозуміло, що не може бути і мови про інвестування будь-якого підприємства, яке працює в цій галузі та розташоване у відповідному регіоні. Коли або галузь, або регіон є привабливими для інвестора, тоді вплив негативних і позитивних сторін привабливості на мезоекономічному рівні компенсують одна одну. У цьому випадку прийняти рішення про інвестування певного підприємства можна тільки на підставі оцінки його інвестиційної привабливості. Для підприємства, яке розташоване в інвестиційно-привабливому регіоні і належить до привабливої галузі, оцінка привабливості зростає вдвічі.

2. Для підвищення довіри інвестора до підприємства і об'єктивнішої оцінки інвестиційної привабливості необхідні найбільш узагальнені показники діяльності підприємства на основі бухгалтерської та фінансової звітності, тобто відкритої інформаційної бази. Саме таким показником є рух грошових коштів підприємства (форма № 3 ДКУД), а тому при оцінці привабливості підприємства необхідно її корегувати на підставі аналізу руху грошових коштів від усіх видів діяльності. Дієздатність підприємства визначається вмінням генерувати значні суми грошових коштів для того, щоб своєчасно реагувати на потреби та можливості, які несподівано виникають. Інформація про рух грошових коштів від основної діяльності допомагає оцінити фінансову гнучкість підприємства. Оцінка здатності підприємства пережити, наприклад, несподіване падіння попиту, може включати аналіз руху грошових коштів від основної діяльності за минулі періоди. Чим істотніше потоки грошових коштів, тим вища здатність підприємства витримати несприятливі зміни економічних умов. Аналіз грошових коштів дає змогу визначити їх стан і загальну оцінку управління підприємством. Нині її рекомендується враховувати

відповідно до стадій життєвого циклу підприємств в Україні. Інвестиційна спрямованість у діяльності підприємств на стадіях "рання" та "остаточна зрілість" дають змогу використовувати коефіцієнти щодо показника інвестиційної привабливості підприємства та результатів його фінансово-господарської діяльності від усіх видів діяльності. Визначення впливу результатів усіх видів діяльності за стадіями життєвого циклу підприємства дає можливість охарактеризувати внутрішнє середовище підприємства, тобто його цілі, організаційну структуру, методи планування, інвестиційну спрямованість і можливі інвестиційні рішення залежно від стадії життєвого циклу.

3. Суть інвестування полягає у вкладенні в певні види активів, які повинні забезпечити в майбутньому отримання прибутку. У будь-якому разі для прийняття рішення про вкладення капіталу необхідно володіти інформацією про те, наскільки передбачуваний ефект зможе компенсувати ризик, який виникає через невизначеність кінцевого результату. Ще одним важливим фактором інвестиційної привабливості підприємства є вплив певних видів ризиків. Однак загальний рівень впливу ризиків на макрорівні (зовнішніх) та на мікрорівні (внутрішніх) різний. Аналізуючи публікації вітчизняних фахівців щодо кількісної оцінки впливу ризиків на діяльність підприємства та досвід роботи підприємств, можна зробити висновок, що в сучасних умовах в Україні зовнішні ризики впливають на діяльність підприємства на 70%, а внутрішні – на 30%. Ступінь впливу кожного окремого ризику можна оцінити, тільки маючи достатню інформацію про діяльність конкретного підприємства, його відносини з зовнішнім середовищем і повну характеристику внутрішнього середовища з урахуванням життєвого циклу підприємства.

Узагальнюючи всі етапи, оцінка інвестиційної привабливості підприємства визначається за формулою:

$$E = I * K_{1ij} * K_{2ij} * K_3 * K_4$$

де I – інтегральний показник, визначений;

K_{1ij} – відповідний коефіцієнт за матрицею привабливості на мезоекономічному рівні;

K_{2ij} – коригуючий коефіцієнт оцінки управління;

K_3 – вплив зовнішніх ризиків;

K_4 – вплив внутрішніх ризиків.

Вплив ризиків внутрішнього та зовнішнього характеру на діяльність й інвестиційну привабливість підприємств визначається за допомогою ступеня впливу відповідних ризиків (R_1, R_2), які були визначені шляхом рангової кореляції на підставі анкетування експертів-практиків відповідних підприємств. За результатами розрахунків їх обсяг був уточнений порівняно з теоретичними значеннями 0,7 та 0,3, відповідно ступінь впливу ризиків дорівнює: зовнішніх – $R_1 = 0,68$, внутрішніх – $R_2 = 0,32$. Зазначимо, що залежність між впливом ризиків і привабливістю підприємства обернена, тобто чим вищий вплив ризику на діяльність підприємства, тим нижча його привабливість. Тому при обчисленні оцінки інвестиційної привабливості підприємства необхідно вплив ризиків урахувувати такими виразами:

$$K_3 = 1 - R_1$$

$$K_4 = 1 - R_2$$

де $R_{1,2}$ – вплив відповідних видів ризиків.

Застосування "Методики оцінки інвестиційної привабливості", запропонованої В. М. Гриньовою, дає змогу комплексно оцінити рівень інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного бізнесу, що є основою для прийняття обґрунтованих управлінських рішень суб'єктами інвестиційної діяльності.

ВИСНОВКИ

Інвестиційна привабливість підприємства – це комплексний показник, який враховує узагальнюючий вплив на підприємство зовнішніх і внутрішніх факторів, а також цільові установки інвестора щодо певного об'єкта вкладання капіталу. Кількісна оцінка інвестиційної привабливості підприємств готельно-ресторанного бізнесу потребує, крім урахування фінансово-майнового стану, також урахування впливу привабливості галузі та регіону. Розглянутий методичний підхід В. М. Гриньової забезпечує найбільш повне врахування головних факторів, що визначають рівень інвестиційної привабливості готелів та ресторанів. Розрахований інтегральний і відкоригований показник інвестиційної привабливості може використовуватись і самим підприємством для оцінки своєї діяльності, і безпосередньо потенційним інвестором, який вивчає можливі варіанти вкладання капіталу.

За наявності в Україні всіх передумов для активного розвитку туристичної галузі, і як важливої її складової – готельного і ресторанного бізнесу, потрібно активно залучати вітчизняні та іноземні інвестиції в ці сфери економіки. Забезпечення процесу інвестування підприємств готельно-ресторанного

бізнесу відповідним методичним інструментарієм сприятиме його активізації та підвищенню рівня обґрунтованості інвестиційних рішень.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бланк И. А. Инвестиционный менеджмент : учеб. курс / И. А. Бланк. — К. : Эльга-Н, Ника-Центр, 2001. — 448 с.
2. Крейнина М. Н. Анализ финансового состояния и инвестиционной привлекательности акционерных обществ в промышленности, строительстве и торговле / М. Н. Крейнина. — М. : Дело и Сервис, 1994. — 256 с.
3. Методика інтегральної оцінки інвестиційної привабливості підприємств та організацій : Затверджено наказом Агентства з питань запобігання банкрутству підприємств та організацій № 22 від 23.02.98 // Державний інформ. бюл. про приватизацію. — 1998. — № 7. — С. 18.
4. Донцов С. С. Оценка инвестиционной привлекательности предприятия посредством анализа надежности его ценных бумаг / С. С. Донцов // Финансовый менеджмент. — 2003. — № 3. — С. 78—84.
5. Epstein G. A. Capital flight and capital controls in developing countries / G. A. Epstein. — UK : Edward Elgar Publishing Ltd, 2005. — 454 с.
6. Meyer K. E. Investment strategies in emerging markets / K. E. Meyer. — UK : Edward Elgar Publishing Ltd, 2004. — 280 с.
7. Супрун С. Д. Оцінка ефективності інвестиційних проектів підприємств / С. Д. Супрун, С. В. Юхимчук // Фінанси України. — 2003. — № 4. — С. 82—87.
8. Капітальні інвестиції в Україні у 2007-2011 роках : стат. зб. [Електронний ресурс] / Державна служба статистики України. — Режим доступу : http://ukrstat.org/uk/druk/katalog/kat_u/publ6_u.htm.
9. Мархонос С. М. Туристична сфера як фактор підвищення інвестиційної привабливості регіону / С. М. Мархонос, Н. П. Турло // Економіка. Управління. Інновації. — 2012. — № 1(7). — С. 9—11.
10. Управление инвестициями / [под ред. В. В. Шеремет, В. М. Павлюченко, В. Д. Шапиро и др.]. — М. : Высшая школа, 1998. — 416 с.
11. Гайдучський А. П. Оцінка інвестиційної привабливості економіки / А. П. Гайдучський // Економіка і прогнозування. — 2004. — № 3. — С. 119—128.
12. Носова О. В. Оцінка інвестиційної привабливості України: основні підходи / О. В. Носова // Економіка і прогнозування. — 2003. — № 3. — С. 119—137.
13. Інвестування : підруч. / [В. М. Гриньова, В. О. Коюда, Т. І. Лепейко, О. П. Коюда]. — К. : Знання, 2008. — 452 с.

УДК 658.153:005.521

ПОТОЧНІ ФІНАНСОВІ ПОТРЕБИ ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ ФОРМУВАННЯМ ОБОРОТНОГО КАПІТАЛУ ПІДПРИЄМСТВА

Бугай В.З., к.е.н., доцент, Горбунова А.В., к.е.н., доцент

Запорізький національний університет

Обґрунтовано необхідність при управлінні формуванням оборотного капіталу підприємств використовувати показник поточних фінансових потреб. Досліджено основні чинники, що впливають на формування величини поточних фінансових потреб суб'єктів господарювання. Доведена доцільність управління готівковими коштами на основі регулювання суми власних оборотних коштів і поточних фінансових потреб.

Ключові слова: оборотні активи, поточні зобов'язання, поточні фінансові потреби, власний оборотний капітал.